

Klauzurní práce z trestního práva

Klauzurní práce č. 154 konaná dne 7.6.2024

ZISKUCHTIVÍ STUDENTI

Obvinění Antonín a Boleslav, studenti vysoké školy, snili o vlastním bydlení, na které se jim nedostávalo peněz a na které by jim ani banka nepůjčila. Rozhodli se, že nejsnadnější bude získat novorenesanční vilu v hodnotě 30 milionů Kč v Praze 6 od majitelky Karly, která jim v ní pronajímala studentský pokoj. Využili nájemní smlouvy uzavřené mezi nimi a Karlou o pronájmu studentského pokoje, z níž odstranili podpisovou část, kterou pak umně připojili k fingoované darovací smlouvě, podle níž jim oběma Karla bezúplatně převedla vlastnické právo k uvedené vile. Tuto zfalšovanou darovací smlouvu zaslali spolu s návrhem na vklad vlastnického práva k vile do katastru nemovitostí Katastrálnímu úřadu pro hlavní město Prahu se sídlem v Praze 8. Zatímco Boleslav se již těšil na pohádkové bohatství, Antonínovi věc začala vrtat hlavou, neboť si uvědomil, že Karla, bude-li žít, by mohla brojit proti změně zápisu vlastnického práva v katastru nemovitostí a zhatit jejich plán. Z obav, že by celý plán převodu vily mohl ztroskotat, se proto – již bez předchozí domluvy s Boleslavem – rozhodl, že Karlu usmrtí. Vylákal ji do pronajaté chaty v obci Vrané nad Vltavou (okres Praha-západ), kde ji usmrtil dvěma údery sekyrou do hlavy. Antonín si teprve pak uvědomil, že se musí zbavit těla. Nejprve ho chtěl zakopat, ale v chatě nenašel krumpáč a lopatu, proto ho naložil do auta a zatížené velkým kamenem ho v noci vhodil v nedaleké Davli z mostu do vodní nádrže Vrané. Návrhu na vklad vlastnického práva Antonína a Boleslava do katastru nemovitostí nakonec nebylo vyhověno, neboť darovací smlouva nebyla opatřena úředně ověřenými podpisy.

Praktická část písemné části státní závěrečné zkoušky

1. Jak trestněprávně posoudíme jednání Antonína a Boleslava? Odůvodněte.
2. Změnilo by se něco na právním posouzení jednání Antonína, pokud by se znaleckým posudkem prokázalo, že Karla nezemřela v důsledku zásahů sekyrou do hlavy, jak se Antonín domníval (aniž by to ovšem jakkoliv ověřoval), ale až utonutím? Odůvodněte.
3. Antonín po činu požádal svou sestru Ivetu o ukrytí před Policií ČR, za což jí slíbil 500 000 Kč. Iveta věděla, jakého činu se Antonín dopustil, ale slíbená odměna byla natolik lákavá, že jej ukryla ve své chatce v pražské zahrádkářské kolonii. Jak právně posoudíme Ivetino jednání? Odůvodněte.
4. Který konkrétní soud by měl být věcně a místně příslušný k projednání věci samé a rozhodnutí ve věci, konalo-li se společné řízení proti Antonínovi a Boleslavovi? Odůvodněte.
5. Může pozůstalý syn Karly v trestním řízení vedeném proti Antonínovi uplatnit nárok na náhradu nemajetkové újmy záležející v duševních útrapách ze ztráty osoby blízké? Odůvodněte.

6. V závěrečné řeči přednesené v hlavním líčení Antonín mimo jiné uvedl, že se domnívá, že předseda senátu je proti němu zaujatý, protože mu senát zamítl jeho dva návrhy na doplnění dokazování a při hlavním líčení jej opakovaně napomínal „jako malého kluka“, aby respektoval právní řád (např. aby povstal, když mluví k soudu, aby nesvačil v průběhu hlavního líčení, aby nevstupoval vyslýchaným osobám do řeči a nemluvil, když mu nebylo uděleno slovo), a proto si myslí, že věc neměl rozhodovat. Na dotaz předsedy senátu Antonín potvrdil, že to má považovat za námitku vlastní podjatosti. Jak by na to měl předseda senátu či celý senát reagovat a mohl by též den rozhodnout ve věci samé např. odsuzujícím rozsudkem? Odůvodněte.

Poznámka:

1. U všech závěrů obsažených v odpovědích týkajících se subsumpce případu pod zákonné ustanovení musí být ustanovení přesně citováno (nejen jeho název, ale i číslo paragrafu, odstavce, písmeno, alinea).
2. Při subsumpci musí být provedena konfrontace požadavků obsažených v zákonném ustanovení se skutkovým zjištěním (podobně jako to činí soud ve výroku rozsudku).
3. Závěry obsažené v odpovědích musí být náležitě odůvodněny (např. třeba uvést, proč určité jednání posuzovat jako účastenství ve formě návodu a nikoli jako spolupachatelství).

Teoretická část písemné části státní závěrečné zkoušky

Poznámka:

Teoretická část státní závěrečné zkoušky nijak přímo nenavazuje na zadání praktické části státní závěrečné zkoušky.

7. Petr, pokladník v divadle, si podle původně předsevzatého plánu po každém představení ponechal 2 000 Kč za prodej dvou vstupenek do lóže, což pak zpětně odůvodňoval tím, že se mu je nepodařilo prodat. Celkově si tak za sledované období přišel na 1 000 000 Kč. Jde o:
- a) vícečinný stejnorodý souběh více trestných činů.
 - b) jeden trvající trestný čin.
 - c) jeden hromadný trestný čin.
 - d) jediné pokračování v trestném činu.**
8. Ivan se v restauraci, aniž by plánoval své další aktivity, konzumací většího množství alkoholických nápojů přivedl do stavu těžké opilosti. V době, kdy byly v důsledku požitého alkoholu úplně vymizelé jeho schopnosti rozpoznávací i ovládací, napadl na tramvajové zastávce poškozeného ranami pěstí do obličeje, čímž mu způsobil ublížení na zdraví. Jednání Ivana posoudíme jako:
- a) actio libera in causa dolosa (§ 360 odst. 2 TZ).

b) actio libera in causa culposa (§ 360 odst. 2 TZ).

c) trestný čin opilství (§ 360 odst. 1 TZ).

d) jednání beztrestné pro nepřičetnost (§ 26 TZ).

9. Dne 10. 5. 2024 byl Václavovi doručen spolu s návrhem na potrestání trestní příkaz, jímž byl uznán vinným přečinem krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku. Tento trestní příkaz nabyl právní moci 21. 5. 2024. Dne 20. 5. 2024 se Václav dopustil dalšího trestného činu krádeže, jímž odcizil své bývalé partnerce hodinky v ceně 15 000 Kč. Jak by takovou krádež měl vzhledem k předchozí soud posoudit a jaký trest by za ni měl v hlavním líčení konaném dne 22. 5. 2024 uložit?

a) Soud by měl Václava uznat vinným přečinem krádeže podle § 205 odst. 1 písm.

a) tr. zákoníku a měl by mu uložit souhrnný trest za současného zrušení výroku o trestu z předcházejícího trestního příkazu a rozhodnutí na něj obsahově navazujících.

b) Soud by měl Václava uznat vinným přečinem krádeže podle § 205 odst. 1 písm.

a) tr. zákoníku a uložit mu společný trest za obě krádeže, a to za současného zrušení výroku o vině, výroku o trestu z předcházejícího trestního příkazu, jakož i všech dalších výroků a rozhodnutí, které měly ve zrušených výrocích svůj podklad.

c) Soud by měl Václava uznat vinným přečinem krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku a uložit mu (samostatný) trest pouze za druhou, tj. nyní projednávanou krádež (bez zohlednění dřívější krádeže).

d) Soud by měl Václava uznat vinným přečinem krádeže podle § 205 odst. 1 písm.

a), odst. 2 tr. zákoníku a uložit mu (samostatný) trest pouze za druhou, tj. nyní projednávanou krádež (přičemž dříve spáchaná krádež se projevila v užití § 205 odst. 2 tr. zákoníku).

10. Marcel byl odsouzen za krádež elektroniky k samostatnému trestu obecně prospěšných prací ve výměře 200 hodin, který ve stanovené době vykonal. Zahlazení odsouzení ve vztahu k tomuto trestu nastává:

a) rozhodnutím soudu, vedl-li odsouzený po výkonu trestu řádný život po dobu jednoho roku.

b) rozhodnutím soudu na základě žádosti odsouzeného, jestliže odsouzený prokázal po výkonu trestu svým velmi dobrým chováním, že se napravil.

c) ze zákona uplynutím jednoho roku od vykonání trestu, pokud během něj soud ne učinil žádné rozhodnutí o osvědčení pachatele, s nímž je spojena fikce neodsouzení.

d) ze zákona výkonem trestu obecně prospěšných prací.

11. František zaslechl během svého výslechu při veřejném zasedání konaném u odvolacího soudu o jeho odvolání, jak předseda senátu špitl soudcům „nemo tenetur“. Požádal proto o přerušování svého výslechu a poradu s obhájcem, protože tomu nerozuměl. Jeho

obhájce mu pak vysvětlil, že princip *nemo tenetur se ipsum accusare* zjednodušeně uvedeno znamená:

- a) Zákaz změnit rozhodnutí v opravném řízení k horšímu, pokud se opravné řízení koná jen na podkladě opravného prostředku podaného ve prospěch obviněného.
- b) Zákaz orgánů činných v trestním řízení znovu stíhat a odsoudit obviněného pro týž skutek, o němž již bylo dříve pravomocně rozhodnuto.
- c) Povinnost soudu v opravném řízení rozhodnout ve prospěch i jiných obviněných, pokud jim také prospívá důvod, pro který se napadené rozhodnutí ruší z podnětu opravného prostředku podaného ve prospěch jednoho obviněného.
- d) Zákaz nutit obviněného k doznání a poskytnutí důkazů proti sobě samému.**

12. Jakub byl trestně stíhaný pro zanedbání povinné výživy. Na dotaz Jakuba mu obhájce vysvětlil, že trestní soud si jako předběžnou otázku může posoudit:

- a) zda je souladné ustanovení občanského zákoníku (o vyživovací povinnosti) s ustanovením Listiny základních práva svobod (např. čl. 8 odst. 2 druhé věty o tom, že nikdo nesmí být zbaven svobody pouze pro neschopnost dostat smluvnímu závazku).
- b) zda je obviněný skutečně otcem dítěte.
- c) jaká je výše zákonné vyživovací povinnosti obviněného vůči jeho dítěti, třebaže je zde rozhodnutí civilního soudu vydané ve věci péče o nezletilé.**
- d) jak má být vyloženo konkrétní označené ustanovení nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností.

13. Na Bohumila byla podána obžaloba pro trestný čin krádeže. Obžalovaný se zeptal svého obhájce, jaké důsledky by pro něj mělo prohlášení viny v hlavním líčení. Jak by mu měl obhájce odpovědět?

- a) Pokud soud rozhodne, že prohlášení viny přijímá, neprovádí vůbec dokazování.
- b) Pokud soud rozhodne, že prohlášení viny přijímá, zároveň uvede, že se dokazování v rozsahu, v jakém obžalovaný prohlásil vinu, neprovede; prohlášení viny lze brát za významnou polehčující okolnost.**
- c) Prohlášení viny má význam jen pro případné uložení mírnějšího trestu.
- d) Pokud soud rozhodne, že prohlášení viny přijímá, je i nadále povinen zjistit skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, ale bude k takovému prohlášení přihlížet při výběru druhu trestu a jeho výměře.

14. Alois byl uznán vinným trestným činem podvodu. Obžalovaný v odvolání napadl jen výrok o vině. Může na podkladě tohoto odvolání odvolací soud přezkoumat i výrok o náhradě škody?

- a) Ano, neboť odvolací soud přezkouvává správnost všech výroků rozsudku, proti kterému bylo podáno odvolání bez ohledu na to, zda oprávněná osoba všechny tyto výroky napadla.
- b) Ano, neboť odvolací soud přezkouvává správnost všech výroků rozsudku týkajících se osoby, ohledně níž bylo odvolání podáno.
- c) Ano, neboť odvolací soud v návaznosti na vytýkané vady přezkouvá i další výroky, které mají ve výroku o vině svůj podklad.**
- d) Ne, neboť odvolací soud přezkouvá zákonnost a odůvodněnost jen těch oddělitelných výroků rozsudku, proti nimž bylo podáno odvolání.

Řešení

1. Antonín s Boleslavem se dopustili pokusu zvlášť závažného zločinu podvodu podle § 21 odst. 1, § 209 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku a Antonín sám ve vícečinném souběhu s tím ještě zvlášť závažného zločinu vraždy podle § 140 odst. 2, 3 písm. j) tr. zákoníku.

Antonín s Boleslavem se nejprve dohodli, že vyhotoví falešnou darovací smlouvu, kterou v podpisové části doplní o část listiny z pravé (reálné) nájemní smlouvy s podpisy obou stran. Touto kupní smlouvou měli získat nemovitost Karly. S ohledem na věcněprávní účinek smluv o nakládání s nemovitostmi ji s návrhem na vklad vlastnického práva zaslali katastrálnímu úřadu, který podle jejich záměru měl provést vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí. K tomu však nedošlo, protože na smlouvě nebyly podpisy úředně ověřené. To je první skutek, kterého se dopustili Antonín s Boleslavem po vzájemné dohodě. Po odeslání návrhu na vklad pak sám Antonín bez dohody s Boleslavem vylákal Karlu do chaty za Prahou, kde ji podle předchozího záměru usmrtil dvěma údery sekýrou, aby jim nezhatila plán získat její nemovitost, a mrtvé tělo pak vhodil do nedaleké přehrady. Jde o druhý samostatný skutek, kterého se dopustil jen Antonín.

První skutek je třeba posoudit jako pokus zvlášť závažného zločinu podvodu podle § 21 odst. 1, § 209 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku Antonína a Boleslava.

Trestného činu podvodu podle § 209 odst. 1 tr. zákoníku se dopustí, **kdo sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou.** Obvinění Antonín a Boleslav, kteří nejprve vytvořili falešnou darovací smlouvu a nepravdivý návrh na vklad takto získaného vlastnického práva k nemovitosti, se snažili za pomoci těchto listin uvést v omyl katastrální úřad, po němž chtěli, aby na jejich základě provedl vklad vlastnického práva k předmětné nemovitosti, tj. aby nastaly věcněprávní účinky falešného obligačního závazku plynoucího z nepravdivé darovací smlouvy. Tím by Karla přišla o svou nemovitost (došlo by tak ke škodě na cizím majetku ve výši odpovídající hodnotě nemovitosti) a obvinění Antonín a Boleslav by se na cizí úkor obohatili (získáním nemovitosti). Obvinění tím chtěli získat nemovitost

v hodnotě 30 milionů Kč, tedy chtěli tak Karle způsobit škodu ve stejné výši. Jde o škodu velkého rozsahu ve smyslu § 209 odst. 5 písm. a) tr. zákoníku, jak vyplývá z výkladového ustanovení § 138 odst. 1 písm. e) tr. zákoníku (za škodu velkého rozsahu se považuje škoda dosahující částky nejméně 10 000 000 Kč).

Obvinění jednali v přímém úmyslu podle § 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, neboť jejich jednání bylo tzv. finální, na sledovaný cíl zaměřené, předem předsevzaté, promyšlené, provedli jej přesně v souladu se svými plány, jejich cílem bylo získat na úkor Karly její nemovitost v uvedené hodnotě, čehož měli dosáhnout oklamáním katastrálního úřadu. Obvinění tak chtěli svým jednáním způsobit právem zapovězený následek, tedy v trestním zákoně (v § 209 tr. zákoníku) popsáním způsobem porušit zájem chráněný takovým zákonem, tedy zájem na ochraně cizího majetku.

Ke vkladu jejich vlastnického práva však nedošlo, protože na darovací smlouvě nebyly úředně ověřené podpisy. Nebyla tak jednáním obviněných způsobena žádná škoda, nikdo se tímto jednáním ani neobohatil, nedošlo tak k zamýšlenému výsledku, tedy účinku v podobě škody na cizím majetku, ani následku v podobě porušení zájmu společnosti na ochraně vlastnického práva jiného. Stejně tak obvinění vlastně nebyli úspěšní ani v uvádění v omyl jiného (katastrálního úřadu), který na základě takového omylu měl učinit majetkovou dispozici. Stejně tak logicky není ani dána příčinná souvislost mezi jejich jednáním a následkem a účinkem. Nedošlo tak k naplnění některých znaků skutkové podstaty obviněnými zamýšleného trestného činu podvodu. Jednání obviněných však k jejich naplnění bezprostředně směřovalo, což bylo též záměrem obviněných (jednání se dopustili v úmyslu tento trestný čin spáchat), neboť obvinění již započali s prováděním jednání popsaného ve skutkové podstatě. Dokonce lze uvést, že obvinění ze svého pohledu již učinili vše potřebné, co považovali za nezbytné pro naplnění znaků tohoto trestného činu, jejich snaha však nebyla úspěšná, protože užili k vyvolání omylu relativně nezpůsobilý prostředek (smlouvu bez úředně ověřených podpisů). Takové jednání je pokusem ve smyslu § 21 odst. 1 tr. zákoníku, a to tzv. nezpůsobilým pokusem pro užití relativně nezpůsobilého prostředku. Podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku je jednání, které bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu a jehož se pachatel dopustil v úmyslu trestný čin spáchat, pokusem trestného činu, jestliže k dokonání trestného činu nedošlo. To platí i pro jednání obviněných.

Pro úplnost je možno ještě doplnit, že uvést v omyl lze podle ustálené judikatury i katastrální úřad. V tomto případě se neužije kontroverzní judikatura o nemožnosti uvést soud v omyl (srov. zejména rozhodnutí č. 24/2006 Sb. rozh. tr. a též stanovisko č. 51/2011 Sb. rozh. tr.), a to již jen proto, že katastrální úřad není orgánem soudního typu, ale správním úřadem, u něhož probíhají správní řízení, není tak místem nalézání práva. Katastrální úřad tak lze uvést v omyl, lze jeho prostřednictvím spáchat trestný čin podvodu, dojde-li v důsledku jeho oklamání ke vkladu vlastnického práva subjektu, jemuž podle hmotného práva takové vlastnické právo nenáleží. Odkázat k tomu lze na řadu rozhodnutí – zejména na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2004, sp. zn. 8 Tdo 42/2004, uveřejněné pod č. T 685 v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, ve svazku 4, který vydávalo Nakladatelství C. H. Beck, Praha, 2004, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2011, sp. zn. 3 Tdo 709/2010, které bylo uveřejněno pod č. 10/2012 Sb. rozh. tr. (ovšem právní věty se týkají jiné problematiky), popř.

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2012, sp. zn. 7 Tdo 1338/2012, a ze dne 11. 2. 2015, sp. zn. 3 Tdo 68/2015).

Obvinění Antonín a Boleslav jednali jako **spolupachatelé podle § 23 tr. zákoníku**. O spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku se jedná, pokud je trestný čin spáchán **úmyslným společným jednáním dvou nebo více osob**. Předpokladem spolupachatelství je tak objektivní podmínka spočívající ve společném jednání a subjektivní podmínka spočívající v úmyslu jednat společně. Obě podmínky byly v tomto případě splněny, prakticky veškeré podstatné jednání provedli oba obvinění (Antonín a Boleslav) společně, oba se podíleli na vytvoření padělané darovací smlouvy a oba ji spolu s návrhem na vklad zaslali katastru nemovitostí. Oba byli vedeni společným záměrem získat nemovitost a chtěli jednání provést společně.

Za trestný čin podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku je možno uložit trest odnětí svobody v trvání pěti až deseti let. Jedná se proto podle **§ 14 odst. 3 tr. zákoníku o zvlášť závažný zločin**, neboť horní hranici zákonné trestní sazby dosahuje 10 let a jde o úmyslný trestný čin.

Druhým skutkem se **Antonín sám** ve **vícečinném souběhu** s předchozím spolupachatelstvím podvodu (viz výše) **dopustil ještě zvlášť závažného zločinu vraždy podle § 140 odst. 2, 3 písm. j) tr. zákoníku**, neboť **jiného usmrtil po předchozím uvážení v úmyslu získat pro sebe a pro jiného majetkový prospěch a usnadnit jiný trestný čin**.

Antonín v obavě, že by Karla mohla zhatit jejich záměr získat její nemovitost shora popsaným podvodným jednáním, ji vylákal mimo Prahu (do Vraného nad Vltavou), kde ji podle předem pojatého záměru, tj. po předchozím uvážení, usmrtil.

Obviněný Antonín tak porušil zájem společnosti na ochraně lidského života (objekt), když usmrtil (dvěma údery sekyrou) jiného (Karlu). Mezi jeho jednáním (dva údery sekyrou) a smrtí Karly (následek a účinek) byl dán příčinný vztah, neboť bez takového jednání by k uvedenému výsledku nedošlo (*conditio sine qua non*). Antonín jednal **s úmyslem přímým [§ 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku]**, neboť dobře věděl, co činí a k čemu směřuje, chtěl, aby smrt Karly nastala uvedeným způsobem. Antonín tak činil dokonce **po předchozím uvážení**, tj. po předchozí tzv. premeditaci v užším slova smyslu, neboť si předem rozmyslel všechny rozhodné okolnosti, zvolil si místo činu mimo Prahu (v chatce ve Vraném nad Vltavou), kam svou oběť vylákal a kde chtěl čin provést, což se mu pak také podle předem pojatého záměru podařilo. Předchozí uvážení (v užším smyslu) v sobě obsahuje i rozmysl (viz rozhodnutí č. 11/2014 Sb. rozh. tr.). Tím byly naplněny znaky samostatné a kvalifikované skutkové podstaty zvlášť závažného zločinu vraždy podle § 140 odst. 2 tr. zákoníku (v takovém případě se již neuvádí ustanovení § 140 odst. 1 tr. zákoníku o tzv. vraždě prosté).

Navíc Antonín se této vraždy Karly dopustil proto, aby jim Karla nebránila v získání domu na základě shora popsaného podvodného jednání. V tom je možno spatřovat naplnění dvou důvodů uvedených v ustanovení § 140 odst. 3 písm. j) tr. zákoníku podmiňujících použití vyšší trestní sazby. Jednak se Antonín vraždy dopustil **v úmyslu získat pro sebe a pro Boleslava majetkový prospěch**, který doposud (do doby vraždy) ještě nezískali, protože ještě nedošlo k vkladu jejich vlastnického práva do katastru nemovitostí, s čímž teprve jsou spojeny věcněprávní účinky smluvních převodů věcí do takového katastru zapisovaných. Jednak se Antonín dopustil vraždy **v úmyslu usnadnit jiný trestný čin**, konkrétně výše popsaný trestný čin

podvodu, který v době vraždy zůstal ve stadiu pokusu. Tato druhá okolnost zvláště přitěžující se užije jak v případech trestných činů teprve zamýšlených, připravovaných, tak i trestných činů právě probíhajících, ale doposud nedokonaných nebo neukončených, má-li právě vražda takové trestné činy usnadnit (usnadnit jejich dokonání či ukončení). To se navíc nemusí podařit, stejně tak se vraždou nemusí podařit získat majetkový prospěch (uvedený na prvním místě), protože jde o zostření postihu vražd kvalifikovaných tzv. nízkou pohnutkou či motivem – srov. slova „v úmyslu“.

Toto druhé jednání Antonína je novým (samostatným) skutkem, za který se považuje souhrn všech vnějších projevů vůle pachatele, které jsou příčinou následku významného z hlediska trestního práva, pokud jsou zahrnuty zaviněním (rozhodnutí č. 8/1985 Sb. rozh. tr.). Z uvedeného vyplývá, že Antonín spáchal dva samostatné skutky spočívající jednak v pokusu podvodu podáním padělané smlouvy s návrhem na vklad katastrálnímu úřadu (ve spolupachatelství s Boleslavem) a jednak vraždy Karly. Oba trestné činy spáchal dvěma různými skutky, jde tak o jejich **vícečinných souběh**.

Vražda podle § 140 tr. zákoníku je ve všech variantách **zvláště závažným zločinem** ve smyslu **§ 14 odst. 3 tr. zákoníku**, neboť ve všech odstavcích horní hranici zákonné trestní sazby trestu odnětí svobody dosahuje výše nejméně 10 let (resp. výrazně ji převyšuje) a jde o úmyslný trestný čin.

2. Druhá (pozměněná) část jednání Antonína by se pak posoudila jako pokus zvláště závažného zločinu vraždy podle § 21 odst. 1, § 140 odst. 2, 3 písm. j) tr. zákoníku ve vícečinném souběhu s přečinem usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1 tr. zákoníku.

V tomto případě se má posoudit obměna druhé části základního zadání spočívající v tom, že oběť Karla nezemřela již v důsledku dvou úderů, které Antonín zasadil do hlavy Karly, ale až utonutím v důsledku vhození těla Karly, o níž se Antonín domníval, že je mrtvá (aniž by to však kontroloval), do vodní nádrže Vrané. V ostatním však zůstalo základní zadání beze změn, a to včetně toho, že Antonín neměl předem rozmyšleno, co s mrtvým tělem učiní, to začal řešit až poté, co Karle zasadil rány sekyrou. Nic se nezměnilo v první části základního zadání, tedy popsaném podvodném jednání Antonína a Boleslava vůči katastru nemovitostí, proto ani dále v odůvodnění odpovědi na otázku č. 2 mu nebude věnována pozornost (zde se plně uplatní odpověď na otázku č. 1).

Změna zadání tak směřuje k posouzení problematiky nazývané jako **dolus generalis** (generální úmysl), resp. k posouzení **zvláštního případu omylu v kauzálním nexu** při tzv. dvouaktových jednáních, při nichž je úmysl (zde usmrtit) dán při prvním aktu, avšak výsledek (zde smrt oběti) nastává až při aktu druhém (odstraňovacím, resp. při zahlazování stop).

Většinově se shoduje nauka¹ i judikatura (viz rozhodnutí č. 12/1990 Sb. rozh. tr.), že se takový případ posoudí jako **pokus vraždy ve vícečinném souběhu s usmrcením z nedbalosti, pokud pachatel neměl čin předem rozmyšlen tak, že fáze usmrcovací a fáze odstraňovací tvoří**

¹ Šámal, P. a kol. Trestní právo hmotné. 9. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, s. 238-239

jeden předem zamýšlený celek (pak by šlo o jeden skutek, který by se s ohledem na tzv. dolus generalis posoudil jako jediný dokonáný trestný čin, a sice trestný čin vraždy; podle některých jiných názorů² by tomu tak bylo dokonce jen tehdy, pokud by s takovou eventualitou pozdějšího nastoupení následku pachatel předem počítal – pak by ovšem nebyl dán žádný omyl v kauzálním nexu).

V daném případě je ale jasné, že Antonín teprve po zasazení úderů sekyrou řešil, jak naloží s tělem poškozené Karly, o níž se domníval, že je mrtvá (neměl tak předem pojatý záměr a generální úmysl usmrtit oběť a tímto konkrétním způsobem se zbavit mrtvého těla). Zasazení úderů sekyrou je tak prvním skutkem (následku a účinku v podobě smrti oběti při něm nebylo dosaženo – proto jde jen o pokus vraždy), odstraňování mrtvoly je pak druhým skutkem, při němž reálně nastala smrt (tj. až tehdy nastal následek a účinek v podobě smrti, úmysl pachatele však byl již tzv. vyhaslý, absentoval, neboť pachatel se domníval, že oběť je mrtvá).

První skutek (v rámci obměněného skutkového děje týkajícího se brachiálního útoku na Karlu) se tak posoudí jako **pokus zvlášť závažného zločinu vraždy podle § 21 odst. 1, § 140 odst. 2, 3 písm. j) tr. zákoníku**. V základních ohledech platí to samé, co bylo uvedeno v odpovědi na otázku č. 1, nedošlo ovšem k dokonání tohoto trestného činu, neboť při něm ještě nedošlo k nastoupení následku a účinku v podobě smrti Karly. Obviněný Antonín tedy jednal se záměrem porušit zájem společnosti na ochraně lidského života (objekt), když chtěl usmrtit (dvěma údery sekyrou) jiného (Karlu), přičemž jednal s úmyslem přímým ve smyslu § 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku a po předchozím uvážení, a to v úmyslu (tzv. přesahujícím objektivní stránku skutkové podstaty trestného činu vraždy) získat pro sebe a pro Boleslava majetkový prospěch a usnadnit jiný trestný čin ve smyslu § 140 odst. 3 písm. j) tr. zákoníku. K tomu všemu lze odkázat na podrobnější odůvodnění odpovědi na otázku č. 1. Rozdíl spočívá v tom, že při pozměněném skutkovém ději nedošlo k usmrcení Karly, není tak naplněn znak následku, účinku a příčinné souvislosti, jednání zůstalo ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku. Jednání obviněného však k naplnění znaků tohoto trestného činu bezprostředně směřovalo, což bylo též záměrem obviněného, obviněný již započal s prováděním jednání popsaného ve skutkové podstatě (tj. s usmrcováním jiného), avšak Antonínem zamýšlený výsledek ještě nenastal, nedošlo tak k dokonání trestného činu vraždy. Pokus je trestný podle trestní sazby stanovené na dokonáný trestný čin (§ 21 odst. 2 tr. zákoníku), tj. i pokus vraždy je vždy zvlášť závažným zločinem (§ 14 odst. 3 tr. zákoníku – viz k tomu jinak odpověď na otázku č. 1).

Následek v podobě smrti sice nastal, avšak později a v důsledku jiného jednání obviněného Antonína, konkrétně v důsledku vhození do vody zatíženého bezvládného těla Karly, která v tu chvíli ještě žila (nenastala ještě cerebrální smrt). Toto další navazující jednání je novým samostatným skutkem, při němž Antonín způsobil smrt jiného z nedbalosti, tedy dopustil se přečinu **usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1 tr. zákoníku**. Antonín tedy usmrtil jiného (Karlu) tím, že vhodil její zatížené tělo do vody, v níž pak Karla utonula. Mezi jednáním Antonína (vhození Karly do vody) a smrtí Karly je dána příčinná souvislost, neboť nebýt tohoto jednání ke smrti by nedošlo (*conditio sine qua non*). V tuto dobu, kdy vhazoval tělo Karly do vodní nádrže Vranov, již ale nebyl dán úmysl Antonína Karlu usmrtit (nebyl

² Jelínek, J. a kol. Trestní právo hmotné. 8. vydání. Praha: Leges, 2022, s. 259

aktivován, tedy byl tzv. vyhaslý, někdy se hovoří o úmyslu předčasném – *dolus antecedens*). Antonín si totiž vůbec nebyl vědom, že by tímto jednáním mohl Karlu usmrtit, protože ji mylně považoval za mrtvou, což si ale nijak neověřil. Chybí tak i složka vědomostní, v úvahu tak kromě úmyslu nepřichází ani zavinění z vědomé nedbalosti, ale možné je zavinění z nevědomé nedbalosti. Obviněnému Antonínovi lze totiž vytýkat, že vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům měl a mohl vědět, že svým jednáním může takové porušení (tedy smrt jiného) způsobit. Antonín tak jednak z nevědomé nedbalosti podle § 16 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku. Nic mu nebránilo ověřit, zda Karla ještě žije, mohl též předpokládat, že bezvládná Karla, navíc zatížená velkým kamenem, nebude mít možnost se zachránit.

Usmrcení z nedbalosti podle § 143 tr. zákoníku je vždy přečinem podle § 14 odst. 2 tr. zákoníku, neboť se jedná o nedbalostní trestný čin.

3. Iveta spáchala přečin nadržování podle § 366 odst. 1 tr. zákoníku.

Antonín požádal svou sestru Ivetu o úkryt před policií za odměnu 500 000 Kč a Iveta jej ukrývala, ačkoli věděla, jakých činů se Antonín dopustil.

Antonín spáchal ve vícečinném souběhu pokus zvlášť závažného zločinu podvodu podle § 21 odst. 1, § 209 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku a zvlášť závažný zločin vraždy podle § 140 odst. 2, 3 písm. j) tr. zákoníku (viz odpověď na otázku č. 1). **Kdo pachateli těchto trestných činů pomáhá v úmyslu umožnit mu, aby unikl trestu nebo trestnímu stíhání, dopouští se trestného činu nadržování podle § 366 odst. 1 tr. zákoníku.** Iveta podle zadání porušila zájem společnosti na potlačování zločinnosti, když pomáhala Antonínovi, tedy pachateli označených trestných činů, v úmyslu umožnit mu, aby unikl trestnímu stíhání a trestu. Jde tak vlastně o pomoc poskytnutou po činu, jejímž cílem či záměrem je umožnit pachateli uniknout trestnímu stíhání, trestu nebo ochrannému opatření nebo jejich výkonu. Forma pomoci může být různorodá, typické je právě ubytování pachatele v neobvyklém místě, kde by se mohl před orgány činnými v trestním řízení skrývat. Tak tomu bylo právě v uvedeném případě. Iveta jednala **s úmyslem přímým podle § 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku**, neboť znala všechny rozhodné skutkové okolnosti (včetně toho, co Antonín spáchal), přesto mu chtěla pomoci s úmyslem umožnit mu vyhnout se trestnímu stíhání a trestu (tzv. úmysl přesahující objektivní stránku – nezáleží tak na tom, zda taková pomoc byla úspěšná a vedla k zamýšlenému cíli).

Takové jednání je obecně trestné, pouze v případě, že jej pachatel spáchá **ve prospěch osoby blízké**, tomu tak podle § 366 odst. 2 tr. zákoníku není. To zase ovšem neplatí (výjimka z výjimky) v případě, že by tak pachatel učinil v úmyslu pomoci osobě blízké, která spáchala některý z trestných činů vypočtených v § 366 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, anebo **v úmyslu opatřit sobě nebo jinému majetkový prospěch ve smyslu § 366 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku.**

Iveta je podle zadání sestrou Antonína, tedy osobou blízkou ve smyslu **§ 125 tr. zákoníku**, neboť jde o sourozence. Úkryt svému sourozenci, Antonínovi, však neposkytla ze sourozenecké lásky, ale za slíbenou odměnu 500 000 Kč, tedy v úmyslu opatřit sobě majetkový prospěch ve

smyslu výjimky z beztrestnosti podle § 366 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku. Iveta proto nebude beztrestná ve smyslu § 366 odst. 2 tr. zákoníku.

Iveta tedy pachateli trestného činu pomáhala v úmyslu umožnit mu, aby unikl trestnímu stíhání, čímž spáchala přečin nadržování podle § 366 odst. 1 tr. zákoníku. Podle § 14 odst. 2 tr. zákoníku jde o přečin, neboť jde o úmyslný trestný čin s horní hranicí trestní sazby trestu odnětí svobody nepřevyšujícímu 5 let.

Jen pro úplnost lze uvést, že v právní kvalifikaci činu se neuvádí § 366 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku, neboť v tomto ustanovení není obsažen žádný znak trestného činu.

4. Řízení v prvním stupni může podle § 17 odst. 1 a § 18 odst. 1 tr. řádu konat Krajský soud v Praze.

Společné řízení koná soud, který je příslušný konat řízení proti pachateli trestného činu nebo o nejtěžším trestném činu (§ 21 tr. řádu). V daném případě došlo ke spáchání nejzávažnějšího trestného činu vraždy v obci Vrané nad Vltavou (okres Praha-západ), tedy v obvodu Krajského soudu v Praze. Trestný čin vraždy je vždy (ve všech variantách § 140 tr. zákoníku) závažnější než trestný čin podvodu (již v prvním odstavci vraždy je horní hranice trestní sazby trestu odnětí svobody výrazně vyšší než horní hranice nejprísnější varianty podvodu v § 209 tr. zákoníku).

Věcně příslušným soudem je krajský soud, který v prvním stupni koná řízení o trestných činech, pokud za ně zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož dolní hranice činí nejméně pět let (§ 17 odst. 1 tr. řádu). Za zvlášť závažný zločin vraždy podle § 140 odst. 2, 3 písm. j) tr. zákoníku lze uložit trest odnětí svobody na patnáct až dvacet let nebo výjimečný trest.

Místní příslušnost je určována místem spáchání trestného činu (srov. § 18 tr. řádu), tím je místo ve Středočeském kraji v okrese Praha – západ, konkrétně v obci Vrané nad Vltavou, kde došlo k vraždě.

5. Syn může podle § 43 odst. 3 tr. řádu v trestním řízení proti obviněnému Antonínovi požadovat náhradu nemajetkové újmy, neboť se jedná o újmu způsobenou skutkem, pro který je Antonín trestně stíhán.

Podle ustanovení § 43 odst. 1 tr. řádu je poškozeným ten, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková škoda nebo nemajetková újma, nebo ten, na jehož úkor se pachatel trestným činem obohatil. Duševní útrapy pozůstalých jsou nemajetkovou újmu, na kterou se vztahuje oprávnění poškozeného podle § 43 odst. 3 tr. řádu navrhnout, aby soud v odsuzujícím rozsudku uložil obžalovanému povinnost ji nahradit. Pozůstalému synovi byly v příčinné souvislosti s trestným činem způsobeny duševní útrapy způsobené ztrátou osoby blízké. Může tedy v trestním řízení vystupovat jako poškozený a uplatnit nárok na náhradu nemajetkové újmy.

6. Antonín vznesl v závěrečné řeči námitku podjatosti předsedy senátu podle § 30 odst. 1 tr. řádu, která je ale podle zadání nedůvodná, neboť předseda senátu k projednávání věci ani k osobám, jichž se jeho úkony přímo dotýkaly, žádný poměr neměl, řádné řízení hlavního líčení předsedou senátu a vyžadování plnění povinností obžalovaným nemůže takový poměr založit. Soud (tj. celý senát) proto měl usnesením podle § 31 odst. 1 tr. řádu *a contrario* rozhodnout, že předseda senátu není vyloučen z vykonávání úkonů trestního řízení. Ihned poté mohl rozhodnout i meritorně, tedy ve věci samé (např. i odsuzujícím rozsudkem), neboť usnesení podle § 31 odst. 1 tr. řádu je tzv. předběžně vykonatelné, protože ani případně podaná stížnost nemá odkladný účinek (§ 31 odst. 2, § 140 odst. 2 a § 141 odst. 4 tr. řádu).

Každé **podání** učiněné v trestním řízení se bez ohledu na nesprávný název či užití pojmy vykládá podle svého obsahu - § 59 odst. 1 tr. řádu, v daném případě se ale předseda senátu dotazem ujistil, že má chápat výtky přednesené obžalovaným Antonínem v závěrečné řeči jako námitku podjatosti podle § 30 odst. 1 tr. řádu. O tom, že jde o námitku podjatosti, tak nebylo pochyb. Tato námitka byla přednesena v rámci závěrečné řeči obžalovaného, lze tak předpokládat, že senát považoval dokazování za ukončené a již pro rozhodnutí ve věci samé nepotřeboval žádných dalších důkazů (ze zadání ani nic nenasvědčuje tomu, že by bylo namístě uvažovat o variantě spočívající v doplnění dokazování z rozhodnutí senátu, a to např. na základě námitek přednesených v závěrečných řečech). Nejprve je tak třeba vypořádat se s námitkou podjatosti, poté je třeba se zabývat tím, zda je možno rozhodnout ihned i ve věci samé.

Předseda senátu podle zadání neměl k Antonínovi žádný blízký poměr, pouze lpěl na dodržování právního řádu Antonínem, po němž vyžadoval jednání v souladu s trestním řádem, jednacím řádem (vyhl. č. 37/1992 Sb.) a vnitřním kancelářským řádem. Stejně tak ze zadání nevyplývá ani úzký poměr předsedy senátu k jiným osobám či k věci. **Nejsou proto dány důvodné pochybnosti o nepodjatosti předsedy senátu z důvodů uvedených v § 30 odst. 1 tr. řádu, předseda senátu není vyloučen ani z jiných důvodů uvedených v § 30 odst. 2 tr. řádu.**

Proto měl předseda senátu ještě před rozhodnutím ve věci samé **vyvolat rozhodování o pochybnosti o své nepodjatosti, o čemž v případě člena senátu (zde předsedy senátu coby soudce) rozhoduje celý senát (§ 31 odst. 1 tr. řádu druhá věta).**

Senát by pak měl rozhodnout podle § 31 odst. 1 tr. řádu *a contrario*, že předseda senátu **není vyloučen z vykonávání úkonů trestního řízení ve věci obžalovaného Antonína** (u daného soudu prvního stupně). Rozhodnutí podle § 31 odst. 1 tr. řádu má formu **usnesení**, je proti němu podle § 31 odst. 2 tr. řádu **přípustná stížnost**, která ale podle § 141 odst. 4 tr. řádu nemá odkladný účinek. Jde tak o rozhodnutí tzv. **předběžně vykonatelné** bez ohledu na právní moc (§ 140 odst. 2 tr. řádu).

Z uvedeného důvodu ani **není třeba vyčkávat**, až takové rozhodnutí nabude právní moci, nezáleží proto ani na postoji stran, zda podají stížnost proti tomuto usnesení či nikoli, a ve věci je možno dále jednat i rozhodnout. **Proto mohl senát ihned poté** (klidně i v rámci téže porady) rozhodnout ve věci samé (např. rozsudkem), neboť takový postup je plně v souladu se zásadou rychlosti řízení a jeho hospodárností (§ 2 odst. 4 tr. řádu).